

Minister Spraw Zagranicznych

KSM OP/12311

Warszawa, dnia 10 sierpnia 2009 r.

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na oświadczenie Pani Senator Janiny Fetlińskiej, złożone podczas 35. posiedzenia Senatu RP w dniu 1 lipca br. (znak: BPS/DSK-043-1772/09) w sprawie utworzenia w Berlinie „Dokumentacyjnego Centrum - Miejsca Pamięci o Pracy Niewolniczej Polaków w Niemieckiej Rzeszy w latach 1939-1945”, uprzejmie informuję, co następuje:

Inicjatywa utworzenia w Berlinie „Dokumentacyjnego Centrum - Miejsca Pamięci o Pracy Niewolniczej Polaków w Niemieckiej Rzeszy w latach 1939-1945” zasługuje na pełne uznanie. Stanowi ona bardzo ważny wkład w odbywającą się obecnie debatę na temat odpowiedniego upamiętnienia polskich ofiar II wojny światowej. Projekt ten jest tym bardziej cenny, że pochodzi od osób, które osobiście doświadczyły prześladowań zbrodniczego reżimu Trzeciej Rzeszy i które zamieszkując dziś na terenie Niemiec należą do uważnych obserwatorów debaty historycznej w tym kraju.

Ambasada RP w Berlinie przeprowadziła w powyższej sprawie szereg rozmów z przedstawicielami niemieckiego rządu i parlamentu, sondując gotowość do współdziałania w sprawie usytuowania w godnym miejscu Berlina miejsca pamięci polskich ofiar pracy przymusowej i niewolniczej, w tym także gotowość do sfinansowania tego przedsięwzięcia. Rozmowy te nie dały jak dotąd satysfakcjonujących wyników, zarówno z powodów prawnych (istnienie Fundacji „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość”) jak i z uwagi na obecny kryzys finansowy. Podnoszono także mało przekonujący argument przeładowania centrum Berlina miejscami pamięci.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania, najbardziej zasadnym rozwiązaniem wydaje się zorganizowanie takiej placówki przy istniejącym i funkcjonującym już w ramach Fundacji „Topografia Terroru” Centrum Dokumentacyjnego Pracy Przymusowej w Okresie Trzeciej Rzeszy, leżącego w dzielnicy Schöneweide. Za tą lokalizacją przemawia autentyczność miejsca, ponieważ mieści się ona w jedynych ocalałych po wojnie barakach robotników przymusowych. Do takiego rozwiązania przychyliła się również prof. Andreas Nachama, dyrektor Fundacji „Topografia Terroru”. Stanowisko to zaprezentował w rozmowach, jakie przeprowadził z ministrem kultury i dziedzictwa narodowego, Bogdanem Zdrojewskim w dniu 9 czerwca br. w Berlinie, jak też w licznych kontaktach z Ambasadą RP w Berlinie.

Pewną niedogodnością jest jednak oddalenie tej placówki od centrum miasta. Poza tym w statucie Centrum Dokumentacyjnego Pracy Przymusowej w Okresie Trzeciej Rzeszy zapisano, że jest ono ośrodkiem międzynarodowym i nie przewidziano tworzenia oddziałów narodowych. Niemniej prof. Nachama ma zarekomendować pisemny wniosek w tej sprawie zarządowi Fundacji. Ambasada RP w Berlinie utrzymuje w sprawie projektu stały kontakt z inicjatorami budowy Centrum Dokumentacyjnego, Zjednoczeniem Poszkodowanych przez Niemiecką Rzeszę Polaków „Ost” Robotników Przymusowych oraz Więźniów Obozów Koncentracyjnych w Republice Federalnej Niemiec, szczególnie z panią Haliną Rometzki, członkinią Berlińskiego Oddziału Związku Polaków w Niemczech.

Wydaje się, że należałoby rozważyć wykorzystanie dla realizacji ww. projektu potencjału Europejskiej Sieci „Pamięć i Solidarność”. We wrześniu br. planowane jest podpisanie umowy o współpracy między Siecią a instytucjami wyznaczonymi przez resorty kultury zaangażowanych w nią państw ws. realizacji tego przedsięwzięcia. Jednym z zadań Sieci jest połączenie istniejących już inicjatyw w poszczególnych krajach, organizowanie współpracy między instytucjami publicznymi i państwowymi oraz organizacjami pozarządowymi, ośrodkami naukowymi i miejscami pamięci. Można więc stwierdzić, że dotyczyć to będzie również kwestii polskiego Centrum Dokumentacyjnego. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że dotychczas w ramach sieci nie poruszano tej kwestii, a ewentualne rozmowy mogą być podjęte dopiero po podpisaniu umowy o współpracy.

Jednocześnie pragnę zapewnić Panią Senator, że polski rząd ma świadomość konieczności zapewnienia należnego miejsca polskim ofiarom II wojny światowej w krajobrazie pamięci dzisiejszych Niemiec, co obrazują przytoczone powyżej działania. Polski rząd stoi przy tym na stanowisku, że upamiętnianie II wojny światowej musi odbywać się z poszanowaniem prawdy i wrażliwości narodów, zwłaszcza tych które w jej wyniku poniosły największe ofiary.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
SEKRETARZ STANU

Jan Bojkowski